

גליון ג'
שנה א'
תשפ"ו

שונה הלכות

בעומקה של הלכה

סי' שח סעיף א' – סעיף לד
לרגל יומא דהילולא קדישא כ"ו אב

נושא הגליון:

הלכות מוקצה במשנתו של מרן רבינו הק' זי"ע

מוכר יין אם מותר ליקח מחנותו לעצמו בשבת בקבוק של יין? נאבד קאפיל באמצע שבת אם מותר לבקש מן המקוה איד? אירע שריפה רח"ל בבנין אחד בליל שבת אם מותר לפתוח חנות של בגדים ליקח משם מלבושים להמשפחות הנצרכים?

המוקצים לסחורה אסור לטלטלן, היינו דוקא כשמקפיד עליהם שמא יפסדו ומשום הכי אע"פ שאינם יקרים ביותר וכו', הא אם אינו מקפיד עליהם אע"פ שהם מוקצים לסחורה מותר לטלטלם וכדברי הרב המגיד'. **והחזון איש** (או"ח סי' מב ס"ק טז) מוסיף בזה לבאר 'אע"ג דלפעמים נשבר סכיניו בשבת וחפצו ליקח לתשמיש ביתו מסכיני חנותו, מכל מקום חשיב מוקצה כיון שלא שכיח כלל'.

דעת קדשו של מרן רבינו הק' זי"ע בענין חפצים המונחים בחנות

והנה מרן רבינו הק' זי"ע בשו"ת

ומקפיד עליהם". ויש לברר מה הדין בשמש או מקוה איד של בית המדרש, שמוכר קאפלעך, או גארטלעך וכדו' ובאמצע שבת או יום טוב, אבד ילד אחד הקאפיל שלו, אם מותר להשמש לפתוח חנותו, וליתן לאבי הילד הקאפיל כדי ליתן להילד, או נימא דחפצים הנמצאים בחנותו עומדים לסחורה, ואם כן הוי מוקצה מחמת חסרון כיס ואסורה לטלטלן.

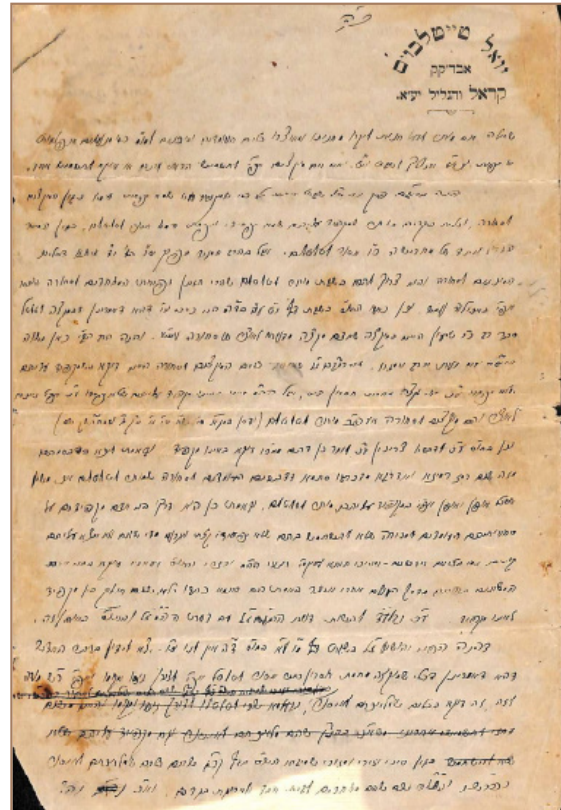
טעם איסור מוקצה בחפצים המונחים בחנות

והנה מקור של דברי המחבר והרמ"א המה בדברי הרמב"ם (שבת פכ"ה ה"ט), **והבית יוסף** כתב לבאר שיטת הרמב"ם, 'הא דכתב הרמב"ם דכלים

חברי החבורה עוסקים עכשיו בהילכתא רבתי לשבתא, ובמיוחד בהלכות מוקצה, וא"כ דבר בעתו מה טוב לרגל יומא דהילולא קדישא של מרן רבינו הקדוש והטהור זי"ע, לברר מקחו של צדיק וללמוד ממשנתו הטהורה, כדי שיהיה שפתותיו דובבת בקבר, ויתפלל ויבקש רחמים על תלמידיו וחסידיה, וזכותו הגדול והקדוש יגן בעדנו.

איסור טילטול בלים העומדים לסחורה

והנה בשו"ע (סי' שח סעי' א') נלמד "כל הכלים נטלים בשבת חוץ ממוקצה מחמת חסרון כיס וכו' הגה והוא הדין כלים המיוחדים לסחורה

המערערים על תשובה זו אם הוא מתורת מרן רבינו הק' זי"ע

ויש מערערים ומפקפקים על תשובה זו, שתשובה זו לא יצאתה מתחת ידו של מרן רבינו הק' זי"ע, והנה יש בזה ב' העתקות מתשובה זו, אבל שניהם אינם כתובים בכתב ידו קדשו של מרן רבינו, אבל בהעתק אחד של התשובה נכתב על נייר עם הכותרת של מרן רבינו הק' זי"ע, בעת שכיחן רב פאר כאב"ד עיר קראלי, אבל תשובה זו לא נכתב בכתב יד קדשו, אבל נראה מזה שתשובה זו מיוחסת למרן רבינו הק' זי"ע, שלא מסתבר שאחד ישתמש בשרביטו של מלך, ולכתוב תשובה ובירור הלכה עם כותרת של מרן רבינו הק' זי"ע, וכן שמענו מהרה"ג רבי מאיר לייב קטינא שליט"א ר"מ במתיבתא הק' מחשובי תלמידי מרן רבינו הק' זי"ע, שזכה לסייע בסידור ספר שו"ת דברי יואל, שעל תשובה זו לא היתה שום ספק ופקפוק שהוא מתשובת מרן רבינו הק'.

מי הוא השואל אם מותר לטלטל הפצים המונחים בחנות

והנה בתשובת מרן רבינו אינו נזכרת מי הוא השואל של השאלה, אבל מצאנו שבאותו תקופה ששימש מרן רבינו ברבנות בעיר קראלי יצ"ו, בשנת תרצ"א לפ"ק היתה ויכוח גדול בין הלומדים בק"ק סעמיהאלי, בענין זה אם מותר ליקח מחנות באמצע שבת חפצים העומדים למכירה, והרה"ג ר' שלום יעקב גרינבערגר

הי"ד, שהיתה תלמידו המובהק של הגאון רבי שמעון גרינפעלד זצ"ל אבד"ק סעמיהאלי בעל מחבר שו"ת מהרש"ג, ועמד כריש מתיבתא בישיבתו הרמה של הגאון המהרש"ג בק"ק דשם, ודעתו היתה שאסורה ליקח מחנות משום מוקצה, ואז עמד הרה"ג הנ"ל וערך בירור הלכה בענין זה ושלח השאלה להגאון הצדיק רבי חיים מרדכי גאטטליעב זצ"ל אבד"ק מישקאלץ בעל מחבר שו"ת יגל יעקב, וכן מצאנו לעוד ת"ח של העיר כתבו לשאול אצל הרבנים הגאונים להציע השאלה הנ"ל.

בשו"ת יגל יעקב (אור"ח סי' מז) נזכר לשון השאלה וז"ל "ע"ד שאלתו במה נתווכחו בבי מדרשא, אי שרי ליטול בשבת לבעל החנות מחנותו כלים העומדים לסחורה, והם ראויין לשבת, כגון אנפלאות "זאקקען" טישטון לכסות בו את השלחן, או שאר חפצים הראויים להשתמש בהם בשבת, כגון כובע או כיו"ב ודעת כמעכ"ת נ"י לאסור, עפ"י המבואר בשו"ע דכלים העומדים לסחורה, ומקפיד עליהן הוי מוקצה מחמת חסרון כיס".

דעת הגה"צ בעל יגל יעקב שאינן בזה איסור מוקצה

אבל הגה"צ אבד"ק מישקאלץ זצ"ל השיב לו גם כן שאין בזה חשש איסור מוקצה, ובירור באריכות ותמצית דבריו הוא ממש כסגנון שהשיב מרן רבינו הק' זי"ע, וז"ל "אם כן מה בכך שעומדין לסחורה, הרי עומדין ג"כ לזה ביום השבת, אם יזדמן מי שצריך להם ויקחם באופן המותר, כגון בלי סכום מקח והזכרת דמים, והגם דזה לא שכיח כל כך, מכל מקום סחורה שעומדת אליו הוא, והרי גם מי שמחזיק יין למכור או יין שרף, עיקר דעתו הוא למוכרן בחול בעד דמים, או עכ"פ בעד פיסוק דמים וזקיפת מלוה, ומ"מ אם נזדמן מי שרוצה ליקח ממנו בשבת בלי פיסוק או מדה, גם כן רשאי ליתן לו ועכ"פ לא נקרא מקפיד על זה ... אמנם למעשה צריך אני לעורר עוד על שני דברים, מה שיש לחוש בשאלה שלפנינו בלקיחת סחורה חדשה מחנות, כגון אנפלאות הא' שלא יהיו קשורים יחד כפי הרגיל ... ועוד חוכך אני שלא לקחתן להדיא מן החנות בפהרסיא משום עובדין דחול".

דברי יואל (אור"ח סי' ט) נשאל בזה וזל"ק "שאלה אם מותר לבעל חנות ליקח מחנותו ומאוצרו כלים העומדים ומוכנים למקח וממכר, כמו מנעלים אנפלאות או מפות וכיו"ב הנצרך לשבת ויו"ט, ואם הם מוקצים אפילו לתשמיש הראוי להם או דוקא לתשמיש אחר".

ומסקנת רבינו להלכה דמותר ליקח מחנות לעצמו או שנותנו לאחר הנצרך לו בשבת ואין בזה משום איסור מוקצה וזל"ק "היוצא לנו מזה דכלים שמלאכתם להיות עומדים המה בחנות למכירה, אע"פ שעל שאר תשמישים מקפיד עליהם, שלא יפסדו שוים, אבל במה שראוי להם, דהיינו ליקחם לביתו אם צריך להם, או ליתנם לאחרים בדרך היתר המבואר בסימן שכ"ג, אינו מקפיד עליהם ולא הקצם מתחילה על דעת כן, ... ואם כן יש לומר דבזה גם הרמב"ם מודה לו להרב המגיד שמוותרים לטלטלם וליתנם לאחרים לחלוטין ... ובדאי אינו מקצם מדעתו כלום, וא"כ מוכרח גם מזה שמותר ליקח מחנותו דברים העומדים לסחורה הנצרכים לו או לחבירו בשבת ויו"ט, כי על זה אין שום בני אדם מקפיד לא בשבת ולא בחול".

בירור הלכה שכתב הגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל אבד"ק אדווארי

וכן נשאל בזה באותו תקופה מק"ק סעמיהאלי להגה"צ רבי שמואל דוד קרויז זצ"ל אבד"ק אדווארי והוא לו נדפסה בספרו של בנו שו"ת דברי שלום (ח"א סי' ל') בתאריך ג' ויחי שנת תרצ"א לפ"ק להשואל מו"ה זלמן לייב פריעדער שליט"א מסעמיהאלי יצ"ו וז"ל פתח דבריו יאיר עיני בשאלה באחד שיש לו חנות מנעלים וכדומה אם מותר בשבת להוציא מחנות שלו מנעלים חדשים וללובשן לצורך עצמו".

והגה"צ אבד"ק אדווארי זצ"ל השיב בזה תשובה ארוכה, ותמצית דבריו התכוון הוא ג"כ כדעת קדשו של מרן רבינו הק' זי"ע וכדעת הגל יעקב, ומסקנתו להלכה הוא דמותר ליקחם באופן שאינו מחזירים אחר השבת וז"ל "אבל בגדים חדשים או מנעלים חדשים, שלא היו עומדים לשום דבר רק לסחורה ומוכנים למכור, לכן בהוצרך להם לנועלם בשבת בודאי מותרים, ועי' בהרב המגיד הנ"ל דמשמע כן, בפרט כשרוצה לנועלם בשבת זו, ואין דעתו להחזירם בודאי אין מקפיד עליהם, ולא שייך אצלו מוקצה אחר כך ... ע"כ לדעתי מותר ליקח מנעלים חדשים, לצורך עצמו לנועלו בשבת לחלוטין, אבל להחזיר אחר שבת אסור".

דעת האבני נזר דרך שימוש עראי אסורה

ובאמת סברא זו שכתבו כל הני גדולים כבר נזכר גם כן בשו"ת אבני נזר (או"ח סי' תב אות ג') שכתב לבאר דעת הרמב"ם ז"ל "לפי עניות דעתי נראה דיש חילוק, בין אם נמלך שלא למוכרם רק להחזיקם לעצמם דמותר לטלטל לר' שמעון, אבל אם עדיין מחזיקם לעיסקא, רק שלפי שעה רוצה להשתמש בהם, בכהאי גוונא אסור הרמב"ם". הרי שסברתו ממש כמו סברת רבינו ובעל יגל יעקב, דעיקר הקפידא לטלטל חפצים העומדים למכירה, הוא רק שלא להשתמש באופן ארעי, ולהחזירם אחר השימוש, דעל זה קפדינן בכלים העומדים לסחורה, משא"כ באופן שלוקחו לעצמו לחלוטין, או שנותנו לאחר בזה ליכא חשש מוקצה כיון שעומד לכך ליתנן ולמוכרם לאחרים.

הגה"צ מדעברעצין זצ"ל שסברת רבינו הק' נזכר בשו"ת אבני נזר

ובשו"ת באר משה (ח"ה סי' סט) נשאל גם כן בזה בשנת תשל"ח לפ"ק ומסקנתו להלכה גם כן להתיר שאין בזה חשש איסור מוקצה, ובשולי המכתב כתב לאמר "אח"ז כשהאיר פני מזרח תש"ו דברי יואל מצאתי לו (בחו"מ סי' י"ט) שכבר העלה כדבריו עיי"ש דברים נכונים שוב כשעיינתו בתש"ו אבני נזר (חאו"ח ה' י"ט סי' ת"ב) מצאתי לו שכבר קדמני וכתב (שם) דבר יקר להלכה והיוצא מדבריו שאם בעל האוצר לוקח לעצמו את הסחורה ומעתה יחזיקו בביתו כאחד מכלי ביתו שרי לו ליקח ומזה איירי הרב המגיד,

אבל אם רוצה רק להשתמש בו, ושוב להחזירו אז אסור לו לעצמו ג"כ לטלטלו, ומזה איירי הרמב"ם עיי"ש. וחיידוש על גודל בקיאותו של הגה"ק בעל הדברי יואל, שלא הזכירו כי דבריו מפורשים בדבריו". ואמר הכותב דיש ליישב קשיית הגה"צ הנ"ל, דהמעין בשו"ת דברי יואל יראה, שתשובה זו של רבינו לא נדפס כולו בשלימות וחסר סיום התשובה, ואולי הזכיר רבינו דברי השו"ת אבני נזר בסוף התשובה, וחבל אל דאבדין.

תמצית העולה להלכה דמותר ליקח חפצים המונחים בחנות

והנה עכ"פ תמצית היוצא להלכה למעשה, שדעת קדשו של מרן רבינו הק' זי"ע, דחפצים המונחים בחנות ועומדים למכירה, מותר להוציאם לעצמו או ליתנם לאחרים הנצרך לו בשבת, ואין בזה שום חשש משום איסור מוקצה, ולכן אם אחד אבד קאפיל מותר להשמש ליקח משם בשבת ויום טוב, וכן אם אירע שריפה חלילה וצריכים בגדים להמשפחות הדרים שמה שמותר לפתוח החנות, ולהוציאם משם כדי ליתנם להם, אבל כל זה רק ליתנם להם ולהשתמש בהם לחלוטין, אבל ליקח רק באופן עראי ולהחזירם לאחר השבת, בזה יש חשש איסור מוקצה כיון דבעל הבית מקפיד שלא להשתמש עראי בהחפצים העומדים למכירה, וכדברי קדשו כתב בשו"ת אבני נזר וכן כיוונו לזה הגה"צ אבד"ק מישקאלץ זצ"ל וכן הגה"צ אבד"ק אדווארי זצ"ל.

הערת הגה"צ רבי עזריאל מאיר קאהן שליט"א אב"ד סענדזארדזש על גליון ב'

בענין אם מותר לומר בשבת: 'אלך למאנטריאל' - הנה לכאורה אי אפשר להגיע לשם אלא על גבי המים, ע"י גשר, ובכהאי גוונא לא שייך לעשות בורגנין, שהרי עוברים שם כל מיני כלי רכב. ואם יש מקום המיוחד להולכי הרגל, אפשר דשייך ופסק בדגול מרבבה (סי' שצח) דאין צריך ד' אמות על ד' אמות, דלא כהמחבר, וכן כתב הריטב"א (סוכה ג') אולם עדיין צ"ע אי שייך שם, ועדיין צריך לברר המציאות, ולכן נטיתי מקודם להחמיר.

אך דאח"כ נתעוררתי, דהרי שייך לקנות שביתה בספינה מערב שבת ולישב שם בבין השמשות, ומותר לצאת ולחזור אח"כ למחרת, וכמו שכתב בסי' רמ"ח ס"ג. ועל פי זה יש לומר, דמותר ג"כ לומר 'אלך לארץ ישראל', דיכולין להגיע לשם במים ישר מארצות הברית.

מעשיב בהלכה

שאלות ותשובות קילורין לעינים שהשיב לנו בשפה ברורה
גדולי הרבנים גאונים גדולי התורה שליט"א

שלחן יקר שבדיינונג רום, שבדרך כלל
אין מזיזין אותו ממקומו – אם דינו
במוקצה מחמת חסרון כיס, שאסור
לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו?

והגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער
שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד
התאחדות הרבנים השיב דמותר
לטלטלו ולהזיזו ממקומו דמצד שאין
מזיזין את השלחן בדרך כלל לא נעשה
מוקצה מחמת חסרון כיס.

ויש לדון בדעת המשנה ברורה שכתב
וז"ל (סי' ש"ח סק"ח) "ונראה דאם בימות
החול הוא זהיר להניעה ממקומה כדי
שלא תפסד ותתקלקל ממילא הוא
בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס ואסור
לטלטלה".

ואפשר לדון, דמלשון המ"ב שכתב
לא אמרינן דמפני כבודותה הוא קובע לה
מקום ומוקצה אותה מדעתו מלטלטלה,
דאם הוא כלי יקר יש לתלות שמקפיד
מלהזיזה ממקומו כדי שלא תתקלקל,
ומקצה אותה מלטלטלה, וכיון שמקפיד
מלטלטלה הוי מוקצה מחמת חסרון
כיס, ובפשוט נראה שהפוסקים לא
חלקו בין כלי יקרה לאינו יקרה, ותלוי
רק בידוע שמקפיד מלהשתמש בו חוץ
ממה שמיוחד לכך, וכל שולחן עומד
להזיזה כשיהיה צורך להזיזה ומסתמא
אין בני אדם מקפידין על זה.

מלבד זה ידוע דעת שו"ע הרב דלא
מקרי מוקצה מחמת חסרון כיס אלא
בכלי שמלאכתו לאיסור, ופירשו דבריו
דבכלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו
לצורך היתר שמחזיקו בשבילו, כגון
סכין של מילה דבדאי מותר למול בו.
והכי נמי מותר להשתמש בהשלחן
לצורך מה שהשלחן עומד בשבילו, כגון
לאכול עליו, ובכלל זה הוא להכינו כדי
להשתמש עליו במה שעומד לכך.

וכן השיב הגה"צ רבי משה פריעדמאן
שליט"א דומ"ץ דקהלתנו הק' ב"פ
שדעתו דמותר לטלטלו לצורך גופו
ומקומו, כשאר כלי שמלאכתו לאיסור.
דהנה בשו"ע סעיף ב' מבואר דכלי
שהוא גדול וכבד הרבה לא נתבטל
שם כלי ממנו וכו' ע"כ, ועי' במ"ב
ס"ק ב' שכתב דאם בימות החול הוא
זהיר להניעה ממקומה כדי שלא
תפסד ותתקלקל הוי מוקצה מחמת
ח"כ והוא מוקצה, ע"כ. ולכא' מסתבר
בנ"ד שמה שאין מטלטלין אותו בסתם
הוא מחמת כבודותו ולא מפני שחש עליו
ומותר.

אך בספר פסקי תשובות ס"ק ב'
הערה 2 כתב דבחז"א (סי' מ"ג סק"ז)
משמע שאוסר גם בזה דכל שאין רגיל
להזיזו ממקומו הו"ל כמיחד לו מקום
והוי מוקצה מחמת ח"כ עיי"ש. ולענ"ד
אינו מוכרח כלל דבחז"א מיירי מדברים
שיכולים לטלטל כמש"כ ראי' משעון
המונח על הקיר שאין מטלטלין אותו
וכתבו האחרונים דהוי מוקצה מחמת
ח"כ דכיון שיכולין לטלטלן שהוא דבר
קל ואעפ"כ אין מטלטלין אותן נמצא
דמיחד לו מקום והוי מוקצה מחמת
ח"כ משא"כ בדבר שאינו מטלטל
מחמת כבודותו אין ראי' לאסור.

אם נפל חפץ מאחורי תנור או מקרה,
האם מותר להזיז את התנור או את
המקרה כדי להגיע לחפץ המונח שם?

והשיב לנו הגה"צ רבי מנחם זכרי
זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד
התאחדות הרבנים שאין לטלטל ולהזיז
בין תנור ובין מקרה. אבל מה דכללא
כייל התנור והמקרה בחדא מחתא לא
נראה, דהתנור עומד רק לבשל ולאפות
בה, ומקצה אותה שלא להשתמש בה

להניח שם חפצים, והוא כלי שמלאכתו
לאיסור, ויש לדון דהוי מוקצה מחמת
חסרון כיס, ואסור לטלטלו אפילו
לצורך גופו ומקומו, מה שאין כן המקרה
עומד להניח שם מאכלים ואינו מיוחד
רק לתשימש העלעקטרי בשבת, לא
נחשב כמוקצה מחמת חסרון כיס, והיה
בדין להתיר להזיזו משום צורך מקומו,
שיהיה פנוי כדי להגיע דרך שם להחפץ
שנפל שם. והוי לצורך מקומו כהדין (סי'
ש"ח ס"ד) מנעל חדש מותר לשטמו מעל
הדפוס, אף על פי שמלאכתו לאיסור,
כיון דשם כלי עליו מותר לטלטלו
לצורך מקומו. וז"ל המ"ב (ס"ק ב"ו) נקט
חדש לרבותא אף שהוא מהודק על
הדפוס שפיר ואינו יכול לשטמו מעליו
אא"כ מטלטל גם הדפוס בידים אפ"ה
שרי, דאף שהוא כלי שמלאכתו לאיסור
שעל ידו מתקנים המנעלים, מ"מ הלא
צריך למקומו דהיינו המנעל שהדפוס
מונח בו, והכי נמי מטלטל המקרה
משום שצריך למקומו שמונח המקרה
כדי להגיע להחפץ שנפל שם.

אבל יש לדון כיון שקבע מקום
להמקרה והתנור, אסור לטלטלו משם,
כמ"ש בחז"א (סי' מ"ג אות י"ז), ולולא
דברי התו' אפשר לפרש שהאי קובע לו
מקום היינו שאין מטלטלין אותה אלא
משמשינן בה במקומה, ומשום הכי לא
חשיב כלי לטלטל, ובקביעות גמור כה"ג
נמי אסור וכמו שכתבתי (סי' מ"א סקט"ז)
לענין נר בשבת, וכ"כ האחרונים דאסור
לטלטל מורה שעות שעל הכותל עיין
שע"ת (סי' ש"ח סק"ה), ואין לו מקור נכון
בגמ' אלא זכר לדבר בסוגיין עכ"ד.
ובספרי שו"ת מאזני צדק (סי' כ"ט) כתבתי
מזה, ואכ"מ. ולמעשה יש להחמיר שלא
לזוז התנור או המקרה.

אבל הגה"צ רבי משה פריעדמאן
שליט"א דומ"ץ דקהלתנו הק' ב"פ
השיב שמקרה מותר לטלטל אפילו שלא
לצורך מקומו כיון דהוי כלי שמלאכתו
להיתר, אבל תנור מותר לטלטל רק לצורך
גופו ומקומו ככלי שמלאכתו לאיסור.

הנה המקרה הרי לכאורה מלאכתו להיתר שמונה גם אוכלין ומשקין אבל אפי' תנור שמלאכתו לאיסור מותר לצורך גופו ומקומו ומה שאין מטלטלין אותו הוא מפני כבודו כמ"ש לעיל.

מה דינו של מעטשעס שנשאר על שולחן השבת, ומפריע לו למנוחת הנפש – האם מותר לטלטלו בדין בלי שמלאכתו לאיסור, לצורך מקומו?

והגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים השיב שאסורה לטלטל המעטשעס^ס. כיון דאינו כלי כלל, ואינו אלא כחתיכת עץ שיכולים להבעירו, והוא כמו אבן שיכולים להוציא ממנו אש, כמו שעשה אדם הראשון, ואף שהכינו להבעירו בקל לא נעשה כלי, ואינו יותר ממטבע שתיקנו להיות מטבע דלא הוי כלי, וז"ל הפרמ"ג (משבצות זהב הקדמה לסי' ש"ח) וכי תימא מעות למה אסור דהוה מוקצה מחמת גופו, ולא מלאכתו לאיסור לסחור בהן שאסור בשבת, יש לומר וודאי הכין הוא, ועדיפא קאמר דהוה נמי מוקצה מחמת גופו כאבנים דלא חזי למידי כו', ולא תורת כלי עליהו, ואסור לצורך גופו ומקומו. והמג"א כתב דמותר לטלטל נר שלם לצורך גופו ומקומו, ועיין שערי תשובה (סי' ט"ז), ועיין מג"א שכתב שטועים הם שאינו מותר לטלטל נר שלם אלא כשצריך לדבר המותר, ואפי' חישב מאתמול, ואפי' ע"י קטן יש להחמיר ע"ש, ובמור קציעה כתב דהמג"א כתב לפי טעותם, אבל לדינא כיון דלא חזי למאכל ולתשמיש הו"ל כאבנים וצורורות ואפי' לצורך גופו ומקומו אסור ע"ש. מכ"ש מעטשע"ס דלא חזי למאכל ולתשמיש. והביאו המ"ב שם (סי' ל"ד).

והעצה, לסלקו מהשלחן על ידי שידחהו מעל השלחן על ידי טלטול בגופו, דמותר לטלטל מוקצה על ידי טלטול בגופו, דהיינו בגופו לצורך מנענעו מקומו (סי' ש"א ס"ח), דקש שעל המטה דסתמו מוקצה להסקה מנענעו בגופו, ועיין מג"א (שם סק"ד וסק"ה).

ופשוט שבמקום תינוקות שיכולים ליוזק על ידי זה שמותר לטלטלו, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ח ס"ז) ואם נשברו במקום

שיכולים להזיק, כגון זכוכית שנשברה על השלחן או במקום שהולכין, מותר לטלטל השברים כדי לפנותן שלא יזקו בהם.

וכן השיב הגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתנו הק' ב"פ שאין לטלטל המעטשעס רק כלאחר יד. דמסתבר שאף דמפריע לו מנוחת נפשו שמונה על שלחן השבת, אינו נקרא מחמת מקומו, אף שראיתי שיש מתירין בזה, אך בפשטות לא נחשב כהכי לצורך מקומו ולכן יש לזרוק מן השולחן כלאחר.

אם אחד השאר טלית ותפילין שלו על השולחן בבית המדרש, האם מותר לטלטלם בשבת ולהניחם במקומם, כיון שמונה בתוכם גם הטלית, והוי כמו ביכר או תינוק, שמותר לטלטל בלי שמלאכתו לאיסור, כמבואר בשולחן ערוך (סי' שח ס"ה)?

והשיב לנו הגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים דיש לצדד להתיר משום כבוד התפילין. דהנה רוב הפוסקים דעתם דלא אמרו ככר ותינוק אלא במת והט"ז (סק"ד) בפירוש אסור. ואף במקום צורך גדול נראה דטלטול הכיס עם התפילין אינו כמטלטל התפילין עם דבר המותר, אלא כמטלטל תפילין בטלטול מן הצד על ידי הכיס, והכיס הוא בסיס להטלית ותפילין ועיקרו בסיס להיות חשוב שהוא התפילין, ואינו אלא כמטלטל בסיס לאיסור ולהיתר ונעשה בסיס להחשוב ואסור.

ומה שיש לצדד להתיר לטלטל הכיס עם הטלית ותפילין הוא משום דמטלטל הכיס עם התפילין כדי שלא יהיו על השלחן בגלוי בשבת, ואינו כבוד להתפילין שמונחים על השלחן בשעה שאין לובשים אותו כלל, והוי לצורך מקומו, שהמקום שמונה שם יהיה פנוי.

והגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתנו הק' ב"פ השיב שאין לטלטל כיס התפילין כדין כלי שמלאכתו לאיסור. דבפשטות הוי כמלאכתו לאיסור כמ"ש המג"א וא"כ לצורך מקומו מותר בפשוט, אף שיש

מגדולי זמנינו שכתבו בדמנינו הוי מוקצה מחמת ח"כ עיי"ש. אבל לענ"ד לא נשתנה ענין התפילין מכמות שהי'.

ובעצם ענין ההיתר דככר או תינוק לא שייך כאן בכלל להתפילין לא נעשה כלי להטלית דענין ככר או תינוק הוא דהמוקצה נעשה ככלי להיתר וזה לא שייך כאן כלל (וגם היתר דככר או תינוק הוא דוחק גדול כמבואר בפוסקים) ומדין בסיס לאיסור ולהיתר נראה בפשוט דבנ"ד התפילין חשוב הרבה יותר מהטלית, ולמעשה נראה דלעת הצורך אפשר להקל לצורך מקומו כדין כשמל"א.

אם אחד זרק בערב שבת צלוחית פלסטיק או זכוכית לתוך פח האשפה שבביתו, ולמעשה בליל שבת נזכר שנצרך לצלוחית נוספת כדי לחמץ בה משקה – האם מותר להוציאה מתוך האשפה בשבת, או דנימא דהוי מוקצה?

והגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים השיב שמותר להוציאה ולטלטלה בשבת. דהנה פשטות משמעות השו"ע דרק בשברי כלי שזרקו לאשפה בטלו מלהיות עוד כלי ואסור לטלטלה, אבל כלי שלימה שזרקה לאשפה אינה בטילה מלהיות כלי, ז"ל השו"ע (סי' חתיכת חרס שנשברה בחול מכלי וראויה לכסות בה כלי, מותר לטלטלה אפילו במקום שאין כלים מצויים שם לכסותם בה, ואם זרקה לאשפה מבע"י אסור לטלטלה כיון שבטלה מהיות עוד כלי. וכן מבואר בגמ' (שבת קכ"ד וקכ"ה) דאם הוא גלימא וזרקו לאשפה עדיין יש לו דין כלי ואינו מוקצה.

ויש שרצו לדמות כלי גרוע שאינו עומד להשתמש בה אחרי שנתרוקן לשברי כלי, ואוסרים להשתמש בכלי של פלסטיק שזרקו לאשפה, ולא נראה כן לענ"ד דחכמים השוו מדותיהם לאסור כל שברי כלי ולהתיר כל כלי שלימה אף אם זרקה לאשפה.

אבל הגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתנו הק' ב"פ השיב שכל כלי שזרקו לאשפה מערב שבת חשיבי מוקצה ואסורה בטלטול. דבשו"ע

מבואר ששברי כלי אף שראוי מעין מלאכתן הראשונים אם זרקם לאשפה בטל מתורת כלי, ובפשטות נראה שכלי שלימה לא נתבטל שם כלי ממנו, אך כבר כתבו האחרונים דברים שהדרך לזרקם אחר השימוש, ובפרט בכלי חד פעמי שאחר שהשתמשו בהם אינו ראוי לשימוש, דמאוס אצל בני אדם הוא מוקצה, ולכאן אפי' קודם הזריקה אחר השימוש שאינו ראוי לשימוש נוסף יש לו דין מוקצה, ומה שמותר להסירו מעל השולחן הוא מדין גרף של רעי, אבל כלי שראוי לשימוש חוזר, אבל דרך בנ"א לזרקן י"ל דכלי שלימה לא נעשה מוקצה, מ"מ נראה דבדבר שדרך העולם הוא לזרקו לאשפה וזרקן לאשפה מע"ש י"ל דהוי מוקצה.

ו

כפתור שנפל מבגד באמצע שבת, והוא עומד להתחבר ולהחזירו לאחר השבת – האם הוי מוקצה ואסור לטלטלו בשבת?

והשיב לנו הגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים שאין בזה חשש מוקצה ומותר לטלטלה בשבת. והנה כבר הארכתי בשאלה זו בספרי (ח"א סי' ל"א) וביררתי דמותר לטלטלו, והרוצה לברר דין זה יקחנו משם.

וכן השיב הגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתינו הק' ב"פ שאין בזה איסור טילטול. דהוי כדלתות הכלים שנתפרקו בשבת, דכיון שעומד להחזירם אחר השבת, ולא נתבטל שם כלי ממנו כמבואר באחרונים בזה.

ז

סתימת שיניים (קע"פ) שנפלה באמצע

שבת, והוא עומד להחזירה אצל רופא שיניים לאחר השבת – האם מותר לטלטלה בדרך דלתות הבלים, או דנימא דאדם חשיבי בקרקע, ואם כן הוי דינה כדלתות הבית, דאסור לטלטלו, כמבואר במג"א (סי' שח ס"ט).

והגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים השיב שלדעתו אסורה לטלטלה. כיון שאינו כלי שמשמשים בה, ואינו כדלתות הכלי שעומד להחזירה בכדי שיהיה חלק מהכלי, ואינו אלא דבר שבטל להשינים, ועומד להחזירה שיהיה כחלק מהשינים, ועוד הוא גרוע מדלתות של בנין שלא הוכנו לטלטל, והוא מוקצה.

אבל הגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתינו הק' ב"פ השיב שמותר לטלטלו ואין בזה איסור מוקצה. דנראה דהוי כשאר דלתות הכלים כנ"ל.

ח

שעלף של ארון ספרים או מקרר, המונח על גבי יתדות, אבל אינו מחובר ממש – האם מותר להסירו בשבת? וכן אם מותר להחזירו, מחשש שמא יתקע, כמבואר בשולחן ערוך (סי' שח ס"ט)?

והשיב לנו הגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים שמותר להחזירו בשבת ואין בזה חשש שמא יתקע. לא ידעתי מה זו שאלה, הלא אפילו בחול בשום עת אין תוקעין השעלפ"ס בחוזק, ומהיכא שאם יסיר או יחזיר שעלפ"ס בשבת יתקעם בחוזק. ויותר מזה, הלא כל עיקר עשיית ארון עם שעלפ"ס הוא כדי לקבוע מקום השעלפ"ס כפי גדלותם של הספרים, ולשנות מקום קביעתם להתאימו כפי הצורך

לפי גדלותם של הספרים, וכן הוא גם בקביעת השעלפ"ס במקרר, ובדאי לא יתקע את השעלפ"ס בחוזק שישארו השעלפ"ס במקום אחד, ובדרך כלל יש לומר דלא גזרו משום שמא יתקע אלא בדבר שתוקעין אותו בחוזק. ואם הארון מחובר לקרקע דנתי באורך בספרי חלק ד' (סימנים י"א וי"ד) ומשם תקחנו.

אבל הגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתינו הק' ב"פ השיב שאם המדובר בכלי גדול של מ' סאה יש לחוש משום איסור בונה. אם הי' כן לפני שבת שאינו מחובר לא חיישי' שמא יתקע עכשיו שכבר נשתמש כמה זמן באופן זה, אך אם הארון הוא גדול מ' סאה, אז יש לו דין בנין ואסור להחזירו מדין בונה.

ט

מיני משחקים של ילדים, כגון טראקס או באסעס, שיש להם דלתות המחוברות עם שני ראשים הבולטים מלמעלה ומלמטה, ונכנסים בחור מלמעלה ומלמטה – אם יצאו ממקומם אם מותר להחזירם בשבת, או נימא שיש בזה חשש שמא יתקע.

והגה"צ רבי מנחם זכרי זילבער שליט"א גאב"ד פריימאן וראב"ד התאחדות הרבנים השיב שגם בזה מותר להחזירם. כיון שגם בימות החול אין תוקעין אותו בחוזק, א"כ לא שייך בזה הגזירה של שמא יתקע.

והגה"צ רבי משה פריעדמאן שליט"א דומ"ץ דקהלתינו הק' ב"פ השיב שתלוי לפי מציאות העינין אם שייך באלו תקיעה בחוזק. ואם שייך באלו תקועה בחוזק אז אסור להחזירם ויש בזה משום איסור מוקצה, משא"כ באופן שלא שייך תקיעה בחוזק מותר, וכמדומה שנעשה באופן שלא שייך תקיעה בחוזק ותלוי במציאות העינין.

להארות והערות יש לפנות אל

917-654-1986

או אל אימיל 9176541986@gmail.com